

Základní přehled epidemiologické situace ve výskytu tuberkulózy v České republice v roce 2024

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Institute of Health Information and Statistics of the Czech Republic

Základní přehled epidemiologické situace ve výskytu tuberkulózy v České republice v roce 2024

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Metodika.....	4
3. Shrnutí výsledků	5

1. Úvod

Publikace „Základní přehled epidemiologické situace ve výskytu tuberkulózy v České republice“ je Ústavem zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR) vydávána pravidelně od roku 2016 (s daty za rok 2015) a nepřímo navazuje na publikace „Tuberkulóza a respirační nemoci“, které obsahovaly data od roku 1960 do roku 2014. Jedná se o výběr nejdůležitějších přehledových tabulek charakterizujících výskyt hlášených případů TBC a jiných mykobakterií v ČR. Prezentované údaje jsou čerpány z dat Registru tuberkulózy (RTBC), který je součástí informačního systému orgánů ochrany veřejného zdraví a je provozován jako webová aplikace s centrální databází. Nedílnou součástí RTBC se stala i databáze Informačního systému bacilární tuberkulózy (ISBT). V České republice podléhají hlášení do RTBC všechna zjištěná onemocnění tuberkulózou nebo jinou mykobakterií. Kromě dat z RTBC jsou v publikaci pro přepočet na obyvatele využity údaje Českého statistického úřadu.

Správcem RTBC je Ministerstvo zdravotnictví, zpracovatelem na celostátní úrovni je ÚZIS ČR, který zodpovídá za poskytování a zveřejňování statistických výstupů a spolu s Národní jednotkou dohledu nad tuberkulózou zabezpečuje kontakty s mezinárodními organizacemi.

Závaznými předpisy pro tuto oblast jsou zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška MZ č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, vyhláška MZ č. 389/2023 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění, ve znění pozdějších předpisů a standard poskytování dispenzární péče nemocným tuberkulózou a jinými mykobakteriemi a osobám s vyšším rizikem vzniku těchto onemocnění (Věstník MZ ČR, částka 7/2016).

V průběhu roku 2020 byl zprovozněn nový vyčíslovací nástroj v podobě webové aplikace, který poskytuje uživateli interaktivní formou hlubší přehled o stavu tohoto onemocnění u nás z různých nastavitelných pohledů (dostupné na: <https://tbc.uzis.cz/>).

2. Metodika

V tabulkových výstupech jsou shrnuty údaje o situaci TBC v ČR v roce 2024 vycházející z dat Registru tuberkulózy platných k datu 7. 7. 2025. Hlášené případy onemocnění jsou hodnoceny z hlediska laboratorního ověření nemoci, věkových skupin a pohlaví, předchozí léčby, lokalizace onemocnění, citlivosti k antituberkulotikům, úmrtí nebo země narození pacienta. Informace o hodnocení antituberkulotické léčby po 12 měsících se vážou k případům hlášeným do RTBC v roce 2023. Poslední dvě tabulky, na rozdíl od předchozích, evidují hlášené případy onemocnění mykobakteriózou jinou než TBC.

K dispozici jsou údaje jak ve formě absolutních počtů, tak jako standardizované ukazatele.

3. Shrnutí výsledků

V roce 2024 bylo do RTBC hlášeno celkem 455 onemocnění tuberkulózou všech forem a lokalizací, tj. 4,18 případu na 100 000 obyvatel (Tab. 1). V porovnání s předchozím rokem se stav hlášených případů lehce snížil (o 4 případy méně než v roce 2023), v mezinárodním srovnání tak patříme i nadále k zemím s nízkým výskytem nemoci. Mezi nemocnými bylo 21 osob již dříve léčených antituberkulotiky (Tab. 3). Z celkového počtu hlášených onemocnění TBC v roce 2024 se jednalo v 376 případech (82,6 %) o definitivní TBC, z toho v 315 případech ověřenou ze sputa nebo laryngeálního výtěru (LV). U 199 nemocných (43,7 %) byla TBC pozitivní při mikroskopickém vyšetření sputa (Tab. 1).

Podle údajů RTBC se 411 případů (90,3 %) tuberkulózy týkalo onemocnění plic (zahrnuje i plicní spolu s mimoplicní). Mimoplicní TBC byla hlášena u 44 osob (Tab. 4).

Výskyt TBC je mnohem častější u mužů než u žen (muži tvoří více než 74 % případů). Nejčastěji byly v roce 2024 mezi pacienty evidovány osoby ve věku 45-49 let. Relativně vzhledem k počtu obyvatel (podle 5letých věkových kategorií až po kategorii 75+) bylo nejvíce případů u mužů věku 45-49 let a u žen v kategorii 75+ let. Počet pacientů mladších 20 let byl v roce 2024 21 (tedy skoro o polovinu méně oproti roku 2023), počet pacientů ve věku 20–29 let se snížil na 38 (49 v roce 2023). (Tab. 2).

Stejně jako v předchozích letech bylo v roce 2024 zaznamenáno absolutně nejvíce nemocných tuberkulózou s bydlištěm v hlavním městě Praze: 104 (7,50 na 100 000 obyvatel). Vyšší počet hlášených onemocnění než celostátní průměr (tzn. nad 4,18/100 000 obyvatel) evidovaly dále kraje Středočeský (4,66/100 000 obyvatel), Plzeňský (4,91/100 000 obyvatel), Ústecký (5,19/100 000 obyvatel), Liberecký (4,67/100 000 obyvatel) a Jihomoravský (4,57/100 000 obyvatel). Naopak nejnižší relativní počet onemocnění byl v Moravskoslezském kraji: 2,28/100 000 obyvatel (Tab. 1).

V roce 2024 bylo do RTBC hlášeno 220 osob narozených mimo ČR s onemocněním TBC. Z celkového počtu zaznamenaných onemocnění tuberkulózou to představovalo 48,4 %. Nejvíce nemocných pocházelo z Ukrajiny (134 osob), Slovenska (16 osob), Vietnamu (13 osob), Rumunska (9 osob), Bulharska (8 osob), Filipín (6 osob) a Polska (5 osob) (Tab. 6). Meziročně se také snížil počet osob narozených na Ukrajině s onemocněním TBC (pokles z 144 na 134, tj. téměř o 7 %).

Na citlivost k antituberkulotikům byl testován materiál od 370 pacientů hlášených do RTBC v r. 2024. V 35 případech (9,46 %) byla zjištěna rezistence na isoniazid, ve 37 případech (10,00 %) na streptomycin, v 15 případech na rifampicin (4,05 %), v 21 na pyrazinamid (5,68 %) a v 13 na etambutol (3,51 %). Multirezistence byla zjištěna v 15 případech (4,05 %). Další údaje o rezistenci na antituberkulotika jsou uvedeny v tabulce 5.

Z celkového počtu dosud neléčených TBC ověřených ze sputa nebo LV (287 případů) v roce 2023 bylo při hodnocení antituberkulotické léčby po 12 měsících od jejího zahájení u 192 osob (66,9 %) dosaženo léčebného úspěchu, zemřelo 25 osob (z toho 12 na TBC – 4,2 %). Po roce léčba pokračovala u 10 osob (3,5 %). 6 osob (2,1 %) se přestěhovalo a u 53 osob (18,5 %) byla léčba přerušena nebo údaje o ní chybí. Selhání léčby nastalo v 1 případě (0,3 %) (Tab. 7).

Do RTBC bylo v roce 2024 nahlášeno celkem 28 úmrtí na TBC (může zahrnovat i dodatečně nahlášená úmrtí za předchozí období), přičemž nejvíce případů bylo evidováno v Hlavním městě Praze a Plzeňském kraji (oba 5 osob) (Tab. 8).

Kromě tuberkulózy jsou do RTBC hlášeny i případy onemocnění mykobakteriózou jinou než TBC. Ve sledovaném roce bylo toto onemocnění hlášeno v 112 případech (v r. 2023 bylo hlášeno 117 případů), což představovalo 1,03 případů/100 000 obyvatel. Z celkového počtu hlášených mykobakterióz bylo 90 plicních a 22 s jinou lokalizací. Nejčastěji bylo izolováno *M. avium* (55 případů), *M. intracellulare* (16 případů), *M. xenopi* (16 případů) a *M. kansasii* (11 případů) (Tab. 9).

Tímto onemocněním jsou nejvíce zatíženy kraje Moravskoslezský (22 případů), Hl. město Praha (17 případů) a Jihomoravský (14 případů). Relativně pak především Moravskoslezský (1,86 případu/100 000 obyvatel) či Hl. město Praha (1,23 případu/100 000 obyvatel) (Tab. 10).

Tab. 1. Hlášené počty TBC v krajích ČR

Území, kraj ¹⁾	Hlášená onemocnění TBC celkem		TBC kultivačně pozitivní		TBC kultivačně pozitivní ze sputa (nebo LV)		TBC mikroskopicky pozitivní ze sputa	
	absolutně	na 100 000 obyvatel	absolutně	na 100 000 obyvatel	absolutně	na 100 000 obyvatel	absolutně	na 100 000 obyvatel
Česká republika	455	4.18	376	3.45	315	2.89	199	1.83
Hl.m.Praha	104	7.50	89	6.42	75	5.41	52	3.75
Středočeský	68	4.66	60	4.11	50	3.43	33	2.26
Jihočeský	16	2.45	14	2.14	12	1.84	5	0.77
Plzeňský	30	4.91	26	4.25	21	3.43	12	1.96
Karlovarský	9	3.07	8	2.73	6	2.05	6	2.05
Ústecký	42	5.19	37	4.57	35	4.33	22	2.72
Liberecký	21	4.67	18	4.01	16	3.56	8	1.78
Královéhradecký	19	3.42	16	2.88	10	1.80	6	1.08
Pardubický	18	3.40	13	2.46	10	1.89	7	1.32
Vysočina	12	2.32	11	2.13	9	1.74	6	1.16
Jihomoravský	56	4.57	39	3.18	31	2.53	16	1.31
Olomoucký	17	2.69	11	1.74	9	1.43	5	0.79
Zlínský	16	2.76	12	2.07	10	1.73	5	0.86
Moravskoslezský	27	2.28	22	1.86	21	1.77	16	1.35

¹⁾ Krajem je míněn kraj bydliště pacienta

Tab. 2. Hlášené počty TBC podle věkových skupin a pohlaví

Věková skupina (roky)	Hlášená onemocnění TBC					
	absolutně			na 100 000 obyvatel		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
0–4 roky	5	2	3	0.95	0.74	1.17
5–9 let	5	2	3	0.85	0.66	1.04
10–14 let	7	2	5	1.18	0.66	1.73
15–19 let	4	3	1	0.66	0.96	0.34
20–24 let	18	14	4	3.45	5.32	1.55
25–29 let	20	15	5	3.72	5.47	1.90
30–34 let	36	28	8	5.17	7.83	2.36
35–39 let	42	34	8	5.67	8.99	2.21
40–44 let	42	33	9	5.34	8.24	2.33
45–49 let	68	55	13	7.26	11.57	2.82
50–54 let	56	47	9	6.88	11.41	2.24
55–59 let	37	30	7	5.45	8.83	2.06
60–64 let	21	13	8	3.38	4.24	2.54
65–69 let	30	23	7	4.80	7.82	2.12
70–74 let	28	20	8	4.58	7.36	2.35
75–79 let	19	10	9	3.79	4.83	3.05
80–84 let	7	3	4	2.35	2.70	2.15
85–89 let	7	2	5	5.00	4.42	5.27
90–94 let	3	3	-	5.33	19.47	-
95+ let	-	-	-	-	-	-
Celkem	455	339	116	4.18	6.35	2.09

Tab. 3. Hlášené počty TBC podle předchozí léčby v krajích ČR

Území, kraj ¹⁾	Hlášená onemocnění TBC			
	absolutně		na 100 000 obyvatel	
	dříve léčen		dříve léčen	
	ano	ne	ano	ne
Česká republika	21	434	0.19	3.99
Hl.m.Praha	6	98	0.43	7.06
Středočeský	3	65	0.21	4.45
Jihočeský	-	16	-	2.45
Plzeňský	-	30	-	4.91
Karlovarský	1	8	0.34	2.73
Ústecký	3	39	0.37	4.82
Liberecký	-	21	-	4.67
Královéhradecký	-	19	-	3.42
Pardubický	1	17	0.19	3.21
Vysočina	2	10	0.39	1.93
Jihomoravský	3	53	0.24	4.32
Olomoucký	-	17	-	2.69
Zlínský	-	16	-	2.76
Moravskoslezský	2	25	0.17	2.11

¹⁾ Krajem je míněn kraj bydliště pacienta

Tab. 4. Hlášené počty TBC podle lokalizace onemocnění v krajích ČR

Území, kraj ¹⁾	Tuberkulóza plicní (zahrnuje plicní a plicní spolu s mimoplicní)		Tuberkulóza mimoplicní	
	absolutně	na 100 000 obyvatel	absolutně	na 100 000 obyvatel
Česká republika	411	3.78	44	0.40
Hl.m.Praha	95	6.85	9	0.65
Středočeský	61	4.18	7	0.48
Jihočeský	13	1.99	3	0.46
Plzeňský	27	4.41	3	0.49
Karlovarský	8	2.73	1	0.34
Ústecký	41	5.07	1	0.12
Liberecký	19	4.23	2	0.45
Královéhradecký	19	3.42	-	-
Pardubický	17	3.21	1	0.19
Vysočina	12	2.32	-	-
Jihomoravský	45	3.67	11	0.90
Olomoucký	15	2.38	2	0.32
Zlínský	14	2.42	2	0.35
Moravskoslezský	25	2.11	2	0.17

¹⁾ Krajem je míněn kraj bydliště pacienta

Tab. 5. Rezistence na antituberkulotika

Rezistence	Hlášená onemocnění TBC					
	dříve léčen ano		dříve léčen ne		Celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%
Pacienti s výsledky citlivosti na léky	11	100	359	100	370	100
Jakákoliv rezistence na:						
isoniazid (H)	2	18.18	33	9.19	35	9.46
rifampicin (R)	1	9.09	14	3.90	15	4.05
etambutol (E)	-	-	13	3.62	13	3.51
streptomycin (S)	2	18.18	35	9.75	37	10.00
pyrazinamid (Z)	1	9.09	20	5.57	21	5.68
Rezistence pouze na:						
isoniazid (H)	-	-	10	2.79	10	2.70
rifampicin (R)	-	-	-	-	-	-
etambutol (E)	-	-	-	-	-	-
streptomycin (S)	-	-	13	3.62	13	3.51
pyrazinamid (Z)	-	-	8	2.23	8	2.16
Celkem monorezistence	-	-	31	8.64	31	8.38
H + R	-	-	-	-	-	-
H + R + E	-	-	-	-	-	-
H + R + S	-	-	1	0.28	1	0.27
H + R + Z	-	-	1	0.28	1	0.27
H + R + E + S	-	-	5	1.39	5	1.35
H + R + E + Z	-	-	1	0.28	1	0.27
H + R + S + Z	1	9.09	-	-	1	0.27
H + R + E + S + Z	-	-	6	1.67	6	1.62
Celkem multirezistence (MDR)	1	9.09	14	3.90	15	4.05
H + E	-	-	-	-	-	-
H + S	1	9.09	7	1.95	8	2.16
H + Z	-	-	1	0.28	1	0.27
H + E + S	-	-	-	-	-	-
H + E + Z	-	-	-	-	-	-
H + S + Z	-	-	-	-	-	-
H + E + S + Z	-	-	1	0.28	1	0.27
R + E	-	-	-	-	-	-
R + S	-	-	-	-	-	-
R + Z	-	-	-	-	-	-
R + E + S	-	-	-	-	-	-
R + E + Z	-	-	-	-	-	-
R + S + Z	-	-	-	-	-	-
R + E + S + Z	-	-	-	-	-	-
E + S	-	-	-	-	-	-
E + Z	-	-	-	-	-	-
E + S + Z	-	-	-	-	-	-
S + Z	-	-	2	0.56	2	0.54
Celkem polyrezistence (jiná než MDR)	1	9.09	11	3.06	12	3.24

Tab. 6. Hlášená onemocnění TBC u cizinců podle země narození

Rok	Hlášená onemocnění TBC v tom									% z celk. hláš. onem. celkem
	Celkem	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rumunsko	Bulharsko	Filipíny	Polsko	ostatní	
2024	220	134	16	13	9	8	6	5	29	48.4

Tab. 7. Hodnocení AT léčby po 12 měsících u případů TBC hlášených do registru TBC v roce 2023

Stav léčby	Hlášená onemocnění TBC celkem		TBC ověřené ze sputa (nebo LV), dříve neléčen	
	počet	%	počet	%
TBC hlášené celkem v roce 2023	459	-	287	-
Nešlo o TBC	4	-	-	-
Potvrzené TBC hlášené v roce 2023	455	100	287	100
Vyléčen/ léčení ukončeno	318	69.9	192	66.9
Zemřel	Na TBC	23	12	4.2
	Z jiné příčiny	22	13	4.5
Přerušení léčby/ chybějící údaje	66	14.5	53	18.5
Léčba pokračuje	18	4.0	10	3.5
Přestěhován	6	1.3	6	2.1
Selhání léčby	2	0.4	1	0.3

Tab. 8. Hlášené počty zemřelých na TBC z registru
TBC v krajích ČR²⁾

Území, kraj ¹⁾	Počet zemřelých	
	absolutně	na 100 000 obyvatel
Česká republika	28	0.3
Hl.m.Praha	5	0.4
Středočeský	1	0.1
Jihočeský	-	-
Plzeňský	5	0.8
Karlovarský	1	0.3
Ústecký	4	0.5
Liberecký	1	0.2
Královéhradecký	2	0.4
Pardubický	2	0.4
Vysočina	1	0.2
Jihomoravský	2	0.2
Olomoucký	-	-
Zlínský	3	0.5
Moravskoslezský	1	0.1

¹⁾ Krajem je míněn kraj bydliště pacienta

²⁾ Zahnuje i dodatečně nahlášená úmrtí za předchozí období

Tab. 9. Hlášené počty mykobakterióz jiných než TBC

Skupina onemocnění	Nemocní mykobakteriózou Dg. A31	
	absolutně	na 100 000 obyvatel
Mykobakterióza plicní	90	0.83
Mykobakterióza mimoplicní	22	0.20
Celkem hlášená onemocnění	112	1.03
z toho s izolovaným:		
M.AVIUM	55	0.51
M.INTRACELLULARE	16	0.15
M.XENOPI	16	0.15
M.KANSASII	11	0.10
M.GORDONAE	2	0.02
M.FORTUITUM	1	0.01
M. jiné/neurčeno	11	0.10

Tab. 10. Hlášené počty mykobakterióz jiných než TBC v krajích ČR

Území, kraj ¹⁾	Hlášená onemocnění plicní mykobakteriózou		Hlášená onemocnění mimoplicní mykobakteriózou	
	absolutně	na 100 000 obyvatel	absolutně	na 100 000 obyvatel
Česká republika	90	0.83	22	0.20
Hl.m.Praha	16	1.15	1	0.07
Středočeský	9	0.62	4	0.27
Jihočeský	3	0.46	2	0.31
Plzeňský	4	0.65	2	0.33
Karlovarský	2	0.68	0	-
Ústecký	7	0.87	1	0.12
Liberecký	2	0.45	0	-
Královéhradecký	3	0.54	3	0.54
Pardubický	4	0.76	1	0.19
Vysočina	1	0.19	0	-
Jihomoravský	11	0.90	3	0.24
Olomoucký	7	1.11	2	0.32
Zlínský	1	0.17	1	0.17
Moravskoslezský	20	1.69	2	0.17

¹⁾ Krajem je míněn kraj bydliště pacienta